

DNMI - RAPPORT

DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT
POSTBOKS 43 BLINDERN 0313 OSLO 3
TELEFON : (02) 60 50 90

ISBN

RAPPORT NR.

2/89 KLIMA

DATO

10.01.1989

TITTEL

HØSTNEDBØR I OMRÅDET VED LEIRA-VASSDRAGET

UTARBEIDET AV

EIRIK J. FØRLAND

OPPDRAKSGIVER

NVE - VHO

OPPDRAKSNR.

SAMMENDRAG

Rapporten gir en oversikt over høstnedbør (august - november) for en del stasjoner nær Leiravassdraget på Romerike.

Resultatene viser at det har vært relativt høy høstnedbør i området de siste årene, og stor hyppighet av episoder med høy nedbørintensitet i perioden 1985-88.

UNDERSKRIFT

Eirik J. Førland

Eirik J. Førland
SAKSBEHANDLER

Bjørn Aune

Bjørn Aune
FAGSJEF

1 . Bakgrunn .

Norges vassdrags- og Energiverk (NVE) ber i brev av 21.12.1988 (se Appendiks A) om en vurdering fra DNMI "... om det kan påvises noen endring i løpet av de siste årene i høstnedbøren (ved Leira) når det gjelder både mengde og intensitet". Det blir også bedt om en uttalelse om det har vært spesielt stor nedbørmengde nedenfor Kringlerdal . (Kringlerdal ligger noen km nordvest for 0478 Gardermoen, se fig. 1).

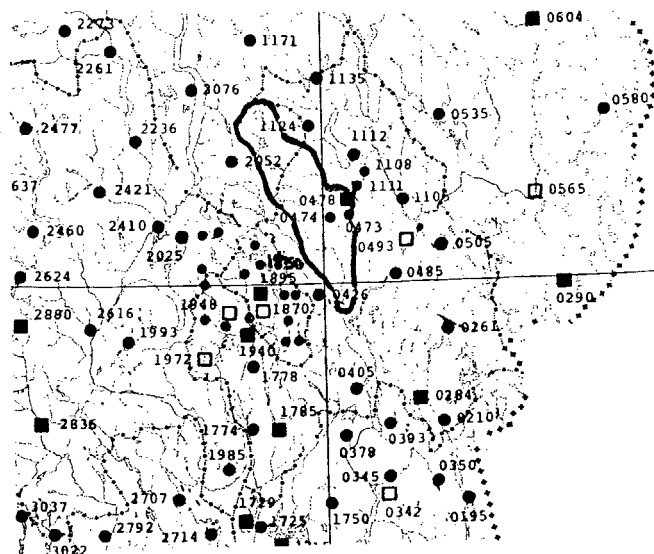
Denne rapporten gir en oversikt over årstidsnedbør og episoder med høy nedbørintensitet for endel stasjoner i området rundt Leira-vassdraget.

2 . Datagrunnlag .

Oversikt over målestasjoner for nedbør i og nær nedbørfeltet til Leira er vist i fig.1 og tabell 1. På samtlige stasjoner blir nedbøren målt minst en gang pr. døgn (kl 08). For 0535 Nord-Odal og 1850 Bjørnholt foreligger det døgnverdier tilbake til 1895 registrert i DNMI's digitale datalager,- for de øvrige stasjoner er kun døgnverdier f.o.m. 1957 digitalisert.

Tabell 1 Målestasjoner for nedbør i området rundt Leira-vassdraget

Stasjons- nr navn	Obs. periode f.o.m.-t.o.m.	H.o.h. (m)	Normal nedbørsum	
			År (mm)	Aug-Nov (mm)
0426 Skedsmo-Hellerud	1972 - 1988	148	810	335
0428 Skedsmo	1926 - 1971	184	755	320
0473 Furusmo	1965 - 1988	200	825	348
0474 Ukkestad	1965 - 1988	187	820	347
0478 Gardermoen	1945 - 1988	202	825	349
0535 Nord-Odal	1895 - 1988	147	730	307
1124 Jeppedalen	1965 - 1988	480	990	416
1850 Bjørnholt	1876 - 1988	360	1122	492
2052 Lunner	1895 - 1988	372	768	323

Figur 1 OVERSIKT OVER MÅLESTASJONER FOR NEDBØR NÆR LEIRA-VASSDRAGET

3 . Glidende 30-års midler av høstnedbør .

Som referansegrunnlag innen klimatologi blir det ofte benyttet "normal-verdier", - dvs. middelerdi for faste 30 års-perioder. For tiden blir årene 1931-1960 benyttet som referanseperiode. Normal-verdier av årsnedbør og høstnedbør for stasjoner i Leira-området er gjengitt i tabell 1.

For stasjonene med lang datarekke, dvs. Nord-Odal, Bjørnholt og Lunner er det i figur 2 vist tidsvariasjon for glidende 30-års midler av høstnedbør (august-november). Det fremgår av figur 2 at det har vært endel fluktuasjoner i de glidende 30-års midlene, - med relativt lave verdier i normalperioden 1931-1960. Ved alle de tre stasjonene er det relativt lave verdier i starten av perioden, og spesielt ved Lunner er det en tendens til økende verdi utover i måleperioden. Et felles trekk er tendensen til økende verdi for de siste 30-årsperiodene. Både ved Lunner og Nord-Odal er 30-års verdien for 1958-1987 blant de høyeste i hele observasjonsperioden.

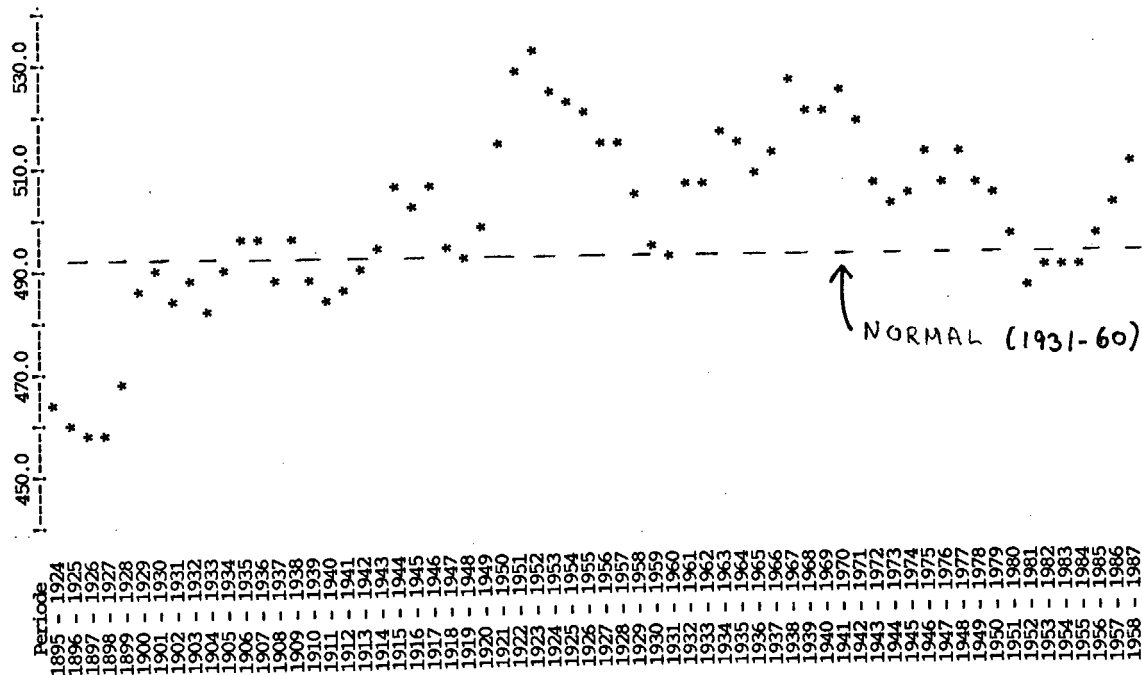
4 . Nedbørsum i høstmånedene august - november .

Tabell 2 og figur 2-4 gir oversikt over nedbørsum i perioden august-november for noen stasjoner nær Leira. Tabell 2 gjengir normal- og middelerdier, samt 80% verdi og maksimalverdi fra en frekvens-sortering av årstidsverdiene. Tabell 2 og figur 2 viser at ved de to stasjonene med kortest måleserie, Skedsmo og Jeppedalen var høsten 1987 den mest nedbørrike siden målingene startet h.h.v. i 1972 og 1966. Gardermoen og Lunner hadde høyest høstnedbør h.h.v. i 1963 og 1974.

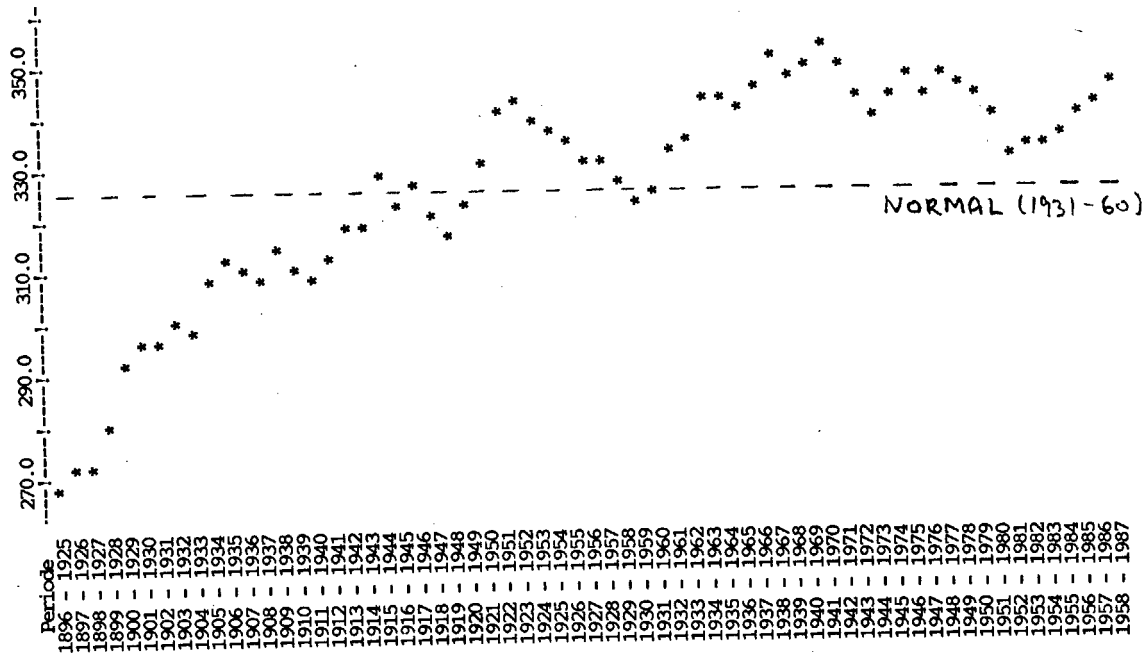
Tabell 2 Høstnedbør (august-november) for stasjoner nær Leira.
Alle nedbørverdier er i millimeter

	0426 Skedsmo	0478 Gardermoen	1124 Jeppedalen	2052 Lunner
Observasjonsperiode	1972-1988	1946-1988	1966-1988	1895-1988
Normal (1931-1960)	335	349	416	323
Middel (obs. periode)	357	379	426	316
80% persentilverdi	408	475	520	404
Maksimal obs. verdi	517	549	674	534
Sum høst 1984	360	378	532	351
Sum høst 1985	331	393	454	355
Sum høst 1986	346	323	520	331
Sum høst 1987	517	544	674	492
Sum høst 1988	434	391	508	403
Middel (1984-1988)	398	406	538	386
Middel i % av normal	119	116	129	120

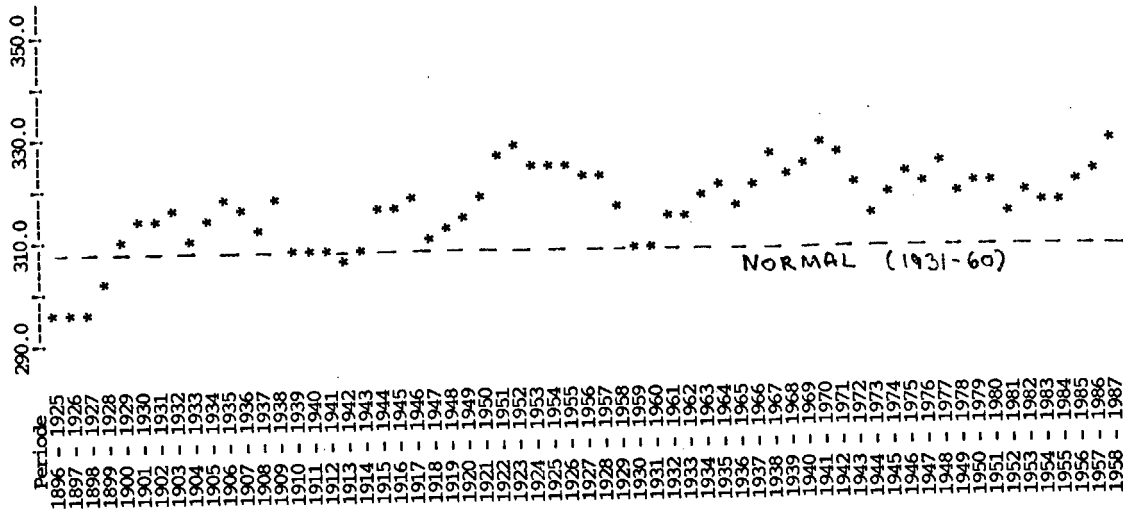
Stasjon: 1850 BJØRNHOLT
 Dataperiode: 1895 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

Stasjon: 2052 LUNNER
 Dataperiode: 1896 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

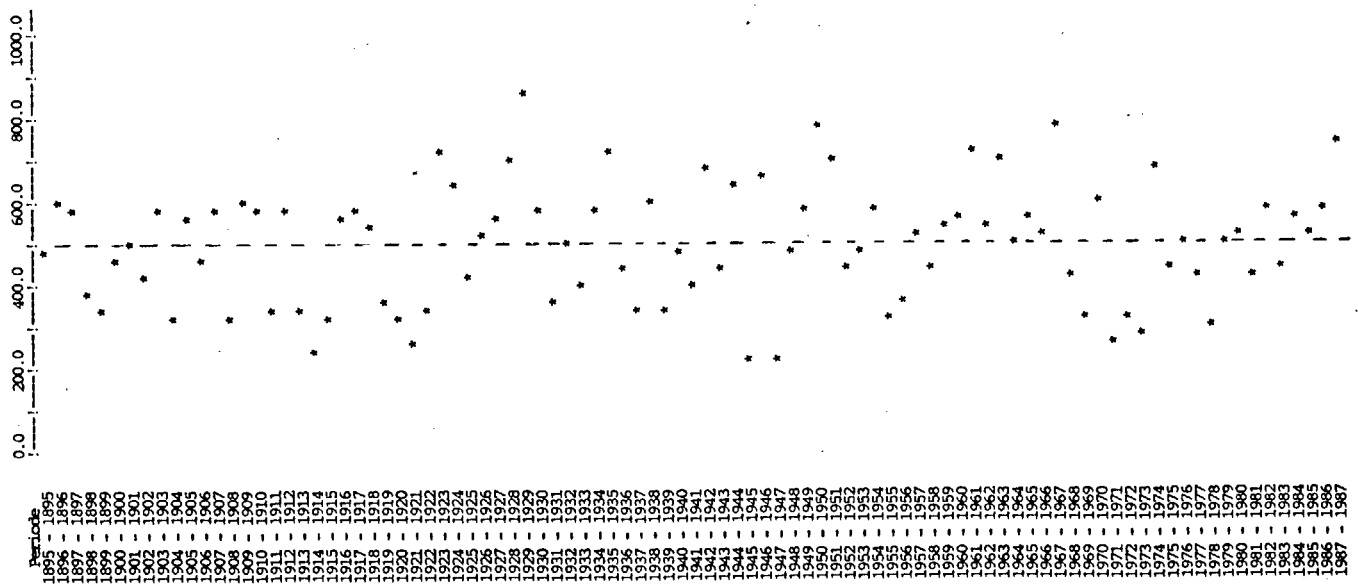

Stasjon: 0535 NORD-ODAL
 Dataperiode: 1896 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

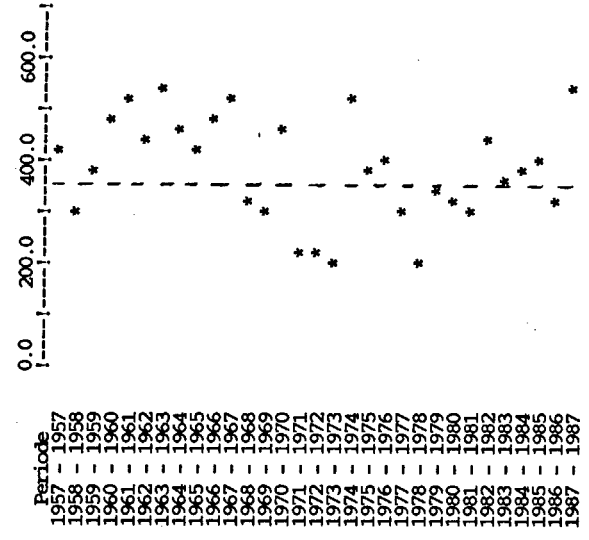

Figur 2 GLIDENDE 30-ÅRS MIDLER AV HØSTNEDBØR (august-september)
 (Stiplet linje viser normal høstnedbør 1931-1960)

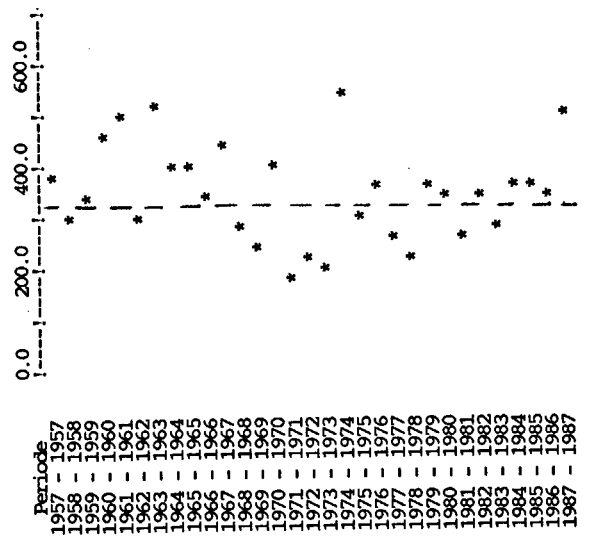
Stasjon:1850 BJØRNHOLT
 Dataperiode:1895 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

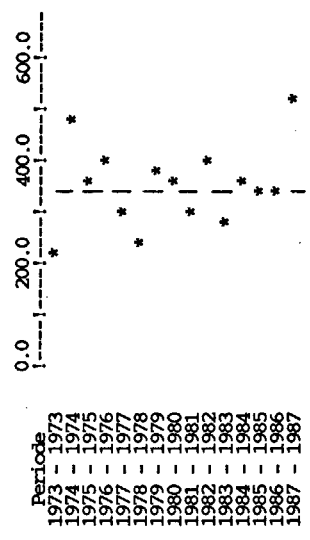
Stasjon:0478 GARDERMOEN
 Dataperiode:1957 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

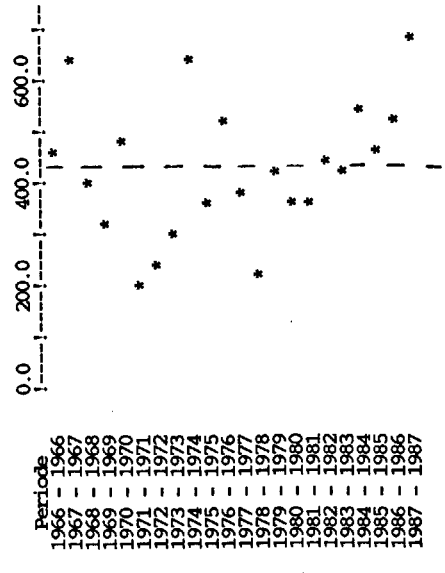
Stasjon:2052 LUNNER
 Dataperiode:1957 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

Stasjon:0426 SKEDSMO
 Dataperiode:1973 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

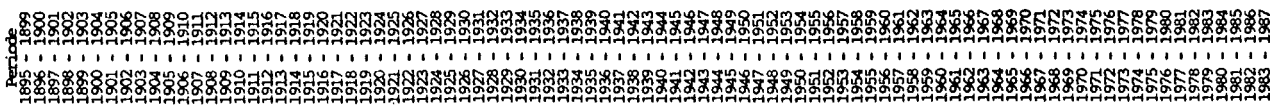
Stasjon:1124 JEPPEDALEN
 Dataperiode:1966 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

Figur 3 HØSTNEDBØR-SUMMER (august-september)
 (Stiplet linje viser normal høstnedbør 1931-1960)

Stasjon:1850 BJØRNHOLT
 Dataperiode:1895 - 1987
 Plottet er for : aug.-nov.

0.0 200.0 400.0 600.0 800.0

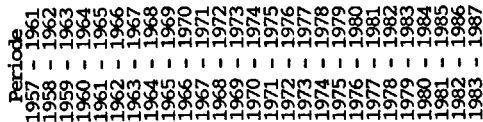

Stasjon:2052 LUNNER

Dataperiode:1957 - 1987

Plottet er for : aug.-nov.

0.0 200.0 400.0 600.0

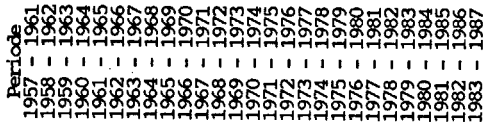

Stasjon:0478 GARDERMOEN

Dataperiode:1957 - 1987

Plottet er for : aug.-nov.

0.0 200.0 400.0 600.0

Stasjon:1124 JEPPEDALEN

Dataperiode:1966 - 1987

Plottet er for : aug.-nov.

0.0 200.0 400.0 600.0

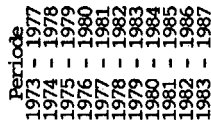

Stasjon:0426 SKEDSMO

Dataperiode:1973 - 1987

Plottet er for : aug.-nov.

0.0 200.0 400.0 600.0

Figur 4 GLIDENDE 5-ÅRS MIDLER AV HØSTNEDBØR (august-september)
 (Stiplet linje viser normal høstnedbør 1931-1960)

Tabell 2 gjengir også høstnedbørsom de siste 5 år. For Skedsmo og Gardermoen har det i 4 av disse 5 år vært høyere høstnedbør enn normalt;-for Jeppedalen og Lunner er alle de 5 siste sesongverdier høyere enn normalverdien (se også figur 3). Ved Jeppedalen er middelveidien 1984-88 og sesongverdiene for 4 av de siste 5 år høyere enn 80 persentilverdien;- og samtlige av de 5 høstsummene 1984-88 er blant de 9 høyeste som er registrert i de 23 år stasjonen har vært i drift.

Tabellen viser også at middelveidien for høstnedbøren de siste 5 år er 16-29 % høyere enn normalverdien 1931-1960.

Figur 2-4 viser imidlertid at det er store variasjoner i både årssum og glidende 5 og 30 års-verdier for høstnedbør. De glidende 5-års verdiene (figur 4) viser at man må tilbake til slutten av 1960-årene for å finne like høye verdier som i de siste 5-års periodene.

5. Hyppighet av episoder med høy nedbørintensitet.

Hyppighet av episoder med høy nedbørintensitet er belyst i tabell 3, dels v.h.j.a. korttidsnedbør-data (vippepluviograf) for 24 timers varighet ved Oslo-Blindern og Gardermoen, og dels ved "arealnedbør" i løpet av 2 og 5 døgn for tre "felt" i Leira-området. Arealnedbøren er beregnet som aritmetisk middel av døgnnedbør for grupper av stasjoner som er angitt i tabellen. For å illustrere tidsfordelingen av episodene, er materialet inndelt i 4-års perioder. Kolonnen "nedre grense" gir nedbørhøyde for episode med rangnummer 10 resp. 20. For maksimumsverdien er årstall angitt i parentes.

Tabell 3. Tidsfordeling av 10-20 episoder med høyest nedbørintensitet

		1957	1961	1965	1969	1973	1977	1981	1985	SUM	Maks. verdi (mm)	Års- tall	Nedre grense (mm)
		-60	-64	-68	-72	-76	-80	-84	-88				
-----													
24 TIMER													
Oslo-Blindern	a)	-	-	-	0	0	1	3	6	10	65	(1988)	39
Gardermoen	b)	-	-	-	2	4	3	2	9	20	48	(1974)	35
											(>56)	(1988)	
2 DØGN													
Leira	c)	5	2	2	2	1	1	2	5	20	69	(1976)	43
Øvre Romerike	d)	-	-	5	4	2	1	1	7	20	74	(1988)	44
Jepped.+Lunner	e)	-	-	3	2	3	3	3	6	20	88	(1988)	49
5 DØGN													
Leira	c)	2	3	1	0	1	0	0	3	10	120	(1976)	72
Øvre Romerike	d)	-	-	2	1	2	0	1	4	10	100	(1987)	64
Jepped.+Lunner	e)	-	-	3	0	1	2	1	3	10	137	(1976)	82
-----													

a) Mai-oktober 1969-1988 for st.nr. 1870 Oslo-Blindern (Plumatic)

b) Mai-oktober 1969-1987 for st.nr. 0478 Gardermoen (Plumatic)

c) August-november 1957-1988 for st.nr. 0426, 0428, 0478 og 2052

d) August-november 1965-1988 for st.nr. 0473, 0474 og 0478

e) August-november 1965-1988 for st.nr. 1124 og 2052

For Oslo-Blindern og Gardermoen har h.h.v. 6 av 10 og 9 av 20 episoder med størst 24 timers nedbør forekommet i løpet av de siste 4 år (NB! For Gardermoen er 1988 ikke med i opptellingen p.g.a. feil ved måleutstyret. De manuelle målingene ved Gardermoen viser at det den 03.09.1988 ble målt 55.6 mm; d.v.s. høyere verdi enn 24 timers maksimums verdien i tabell 3. I realiteten har derfor minst 10 av de 20 høyeste 24 timers verdiene forekommet i de fire årene 1985-88).

Også for 2 og 5 døgns varighet har det vært relativt mange episoder med høy nedbørintensitet de siste 4 årene. For samtlige områder og varigheter i tabell 3, er hyppigheten i 1985-88 større eller like stor som i 4-års periodene med nest høyest hyppighet. Men det fremgår dessuten at det også i 50- og 60-årene var 4-års perioder med relativt mange episoder med høy 2 og 5 døgns nedbør.

6 . Oppsummering .

Resultatene fra denne enkle undersøkelsen viser at det de siste 5 årene har vært relativt høy høstnedbør på stasjonene i Leira-området. Dette kan ha bidratt til høy metningsgrad i markvannssonen, slik at en stor del av nedbøren i enkelte episoder har gått direkte til avrenning. I tillegg har det vært relativt stor hyppighet av episoder med høy nedbørintensitet i løpet av 24 timer - 5 døgn. Det er derfor ikke usannsynlig at kombinasjonen av høy markvannsfuktighet og relativt mange episoder med høy nedbørintensitet har bidratt til høy avløpsintensitet i Leira de siste årene. Det må imidlertid påpekes at det også i 1960 årene var høy høstnedbør (figur 3 og 4) og endel episoder med høy nedbørintensitet (tabell 3).

Meteorologisk Institutt
v/ Fagsjef B. Aune.
Niels Henrik Abels vei 40
0371 OSLO 3

METEOROLOGISK INSTITUTT	
Saksnr	4804
Saksb	KL. 322.1
Innk	27/12-88

HØSTNEDBØREN I ØSTLANDSOMRÅDET DE SISTE ÅRENE.

På et møte på Sørumsand 7.12.88 ble de høye flomvannstandene i nedre del av Leira den siste tiden diskutert. Det var kommunene Gjerdrum, Sørum, Fet og Skedsmo som hadde tatt initiativet til møtet, og NVE var invitert for å informere om flomforholdene og hvilke arbeider som er utført eller planlagt for å redusere flomskadene i dette området.

Fallforholdene i Leira på strekningen Øyern - Frogner under flom ser ut til å ha endret seg betraktelig, og det er satt igang undersøkelser for å finne årsaken til dette. Observasjoner av vannføringen i Leira ved Kinglerdal (262 km²) og Kråkfoss (418 km²) kan tyde på at det de siste årene har vært en økning i avløpsintensiteten i den nedre delen av Leira.

På møtet ble jeg bedt om å undersøke dette nærmere, bl.a. nedbørforholdene og jeg ville da gjerne hatt en vurdering fra MI om det kan påvises noen endring i løpet av de siste årene i høstnedbøren når det gjelder både mengde og intensitet. Hvis det er mulig, ville det også være interessant å få en uttalelse om det har vært spesielt store nedbørmengder nedenfor Kinglerdal.

Uttalelse fra MI vil bli vedlagt vår vurdering av flom- og avløpsforholdene, spesielt i den nedre delen av Leira.

Med hilsen
Hydrologisk avdeling

Kjell Hegge
Kjell Hegge
sjefsingeniør

Kjell Hegge, overflatekontoret

behandler